

aut septimus, prout plane et manifeste a magistro Hermanno baccalario in medicinis percipimus).

Informația nu venea de la Cracovia, ci fusese aflată de episcop prin cineva cu care se afla în legături, desigur în Moldova. Hermann poseda un titlu universitar și era «magister», ceea ce înseamnă «om învățat în litere și în legi»¹, așa că trebuie să-l socotim în rîndul oamenilor de carte din jurul curții și al școlii de la Suceava.

Atitudinea husiților față de cultura slavonă în Moldova. Prezența unui învățat, cunoscător al limbii slavone, pe care o și predă în Moldova, pune o întrebare foarte importantă în legătură cu atitudinea husiților, a propagandei husite, față de cunoașterea și folosirea limbii slavone bisericești în diferite țări atinse de acest curent și în special în Moldova.

Se știe că la baza curentului cultural husit stă traducerea cărților bisericești și laice în limba poporului, înlăturarea din biserică a limbii liturgice oficiale. Pe temeiul acestui fapt s-a născut în istoriografia română, începînd cu N. Iorga, ipoteza că cele mai vechi texte de cărți bisericești traduse în românește, așa numitele texte rotacizante sau maramureșene (Psaltirea Scheiană, Psaltirea Hurmuzachi, Codicele și Psaltirea Voronețeană), s-ar datori influenței husite². Și astăzi discuția asupra existenței unei înrîuriri husite la începuturile scrisului în limba română este încă în curs.

În studierea atitudinii husiților în legătură cu traducerea cărților de cult în limbi populare trebuie să facem însă o distincție, care nu a fost pînă acum formulată de către cercetătorii acestei probleme culturale în istoria noastră. Husiții s-au ridicat cu hotărîre împotriva clerului catolic, împotriva folosirii limbii latine în biserică și în cancelariile de stat, limbă pe care poporul nu o pricepea. De aceea, au fost traduse sub egida husiților cărțile de cult din limba latină, mai întîi în limba cehă, apoi în alte țări, în care s-a întins lupta împotriva catolicismului, în limbile germană, polonă și maghiară³. Trebuie să se recunoască însă faptul că în ce privește presupusa traducere a cărților slavone în românește, avem a face cu o problemă deosebită, cu alt aspect al propagării husitismului. În acest caz special nu mai avem a face cu o luptă împotriva catolicismului, nici cu înlăturarea limbii latine, ci cu o atitudine privind biserica ortodoxă și folosirea slavei bisericești. Cu alte cuvinte, *se pune întrebarea dacă husiții s-au ridicat împotriva bisericii ortodoxe și a liturghiei slavone, așa cum se ridicaseră împotriva celei catolice și latine?* Nu este vorba aci de aceeași problemă de istorie culturală.

Toate indicațiile documentare pe care le avem în această chestiune ne duc spre un răspuns negativ, atît în privința atitudinii generale luate de conducerea mișcării husite, cît și în special, în cadrul pătrunderii husiților în Moldova.

Mai întîi, este nevoie să ținem seamă de stadiul de dezvoltare a limbilor slave la începutul veacului al XV-lea. În această epocă limbile slave erau mai puțin diferențiate decît în veacurile următoare și de aceea cehii, polonii, rușii și celelalte popoare slave izbuteau, vorbind fiecare în limba lui, să se înțeleagă

¹ Cf. Antonius Bartal, *Glossarium mediae et infimae latinitatis regni Hungarie*, Leipzig, 1901, sub voce.

² N. Iorga, *Istoria literaturii religioase a rominilor pînă la 1688* (Studii și documente, VII), București, 1904.

³ Vezi volumul colectiv, *Mezinírodní ohlas husitství*, Praga, 1958.